

S2 TILANTEISENA TAITONA

Suomi taskussa 18.5.2017

Nina Reiman

yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto

nina.reiman@jyu.fi

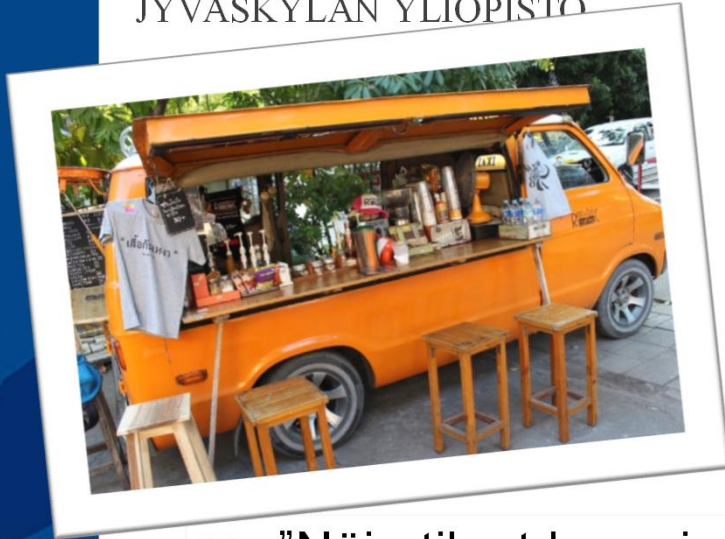

[Materiaalin käyttö ilman alkuperäisiä lähdemerkintöjä kielletty.]

“NUORISON PARASTA TÄSSÄ HARRASTETAAN”

 Seinäteksti Jyväskylän yliopiston vanhassa juhlasalissa (1882)

Kahvilassa

- n "Näin tilaat kuumia juomia kahvilassa italiaksi."
- n <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/11/26/ravintolat-kahvilat-baarit>

- n "Katso video ja mieti mitä sanot, kun menet kahvilaan ja haluat tilata."
- n <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/04/01/kahvilassa-ja-ravintolassa>

- § Mitä pitää oppia? Mitä ohjataan oppimaan?
- § Millainen tilanne? Millaisia kielenkäytön funktioita, millaisilla ilmauksilla? Millainen rekisteri? Osallistujat/roolit?
- § Mitä resursseja (kielellisiä, sosiaalisia, fyysisiä) ympäristössä?
- § "Käytännössä lukutaito tarkoittaa kykyä hallita sitä ympäristöä, jossa toimii." (Salusjärvi 2017)

Mitä opitaan, kun opitaan suomea toisena kielenä? (Mustonen, Reiman & Seilonen 2016)

- n Toinen kieli = kieliympäristön ehdoilla opittava kieli
- n Kussakin kieliyhteisössä tilanteet/tekstit rakentuvat kulttuurille ominaisella tavalla.
 - Genre = kulttuurissa hahmotetaan tekstille funktio – esim. *viesti; tiedote; mainos; vitsi; resepti; juoru; uutinen; rekisteri* = kieli mukautetaan tilanteeseen ja kielenkäyttäjien väliseen suhteeseen sopivaksi
 - Esim. millainen asioimistilanne tyypillisesti on? Miten vaihdetaan kuulumisia? Miten kysyn kohteliaasti jotain opettajalta Wilmassa / naapurilta rappukäytävässä? Miten kirjoitetaan työhakemus? Miten tulkitaan lööppejä? Millaiset vitsit eri tilanteissa sopivia?
- ∅ Kielen oppiminen on kulttuuristen toimintatapojen – tekstilajien ja tilanteiden haltuunottoa.

Mitä kieli on?

(Dufva 2014, Dufva ym. 2014)

- n Yksi, yhtenäinen järjestelmä: osaan ”suomea”/”daria”
VAI
- n Monia erilaisia ”suomia” (puhe, kirjoitus, multimodaalisuus, murteet, alakulttuurit, rekisterit, ikä, sukupuoli, genret jne.)?
- n Kieli ympäristöstä irrallisena: ’kielioppi ja sanasto’ ja niiden soveltaminen
VAI
- n Kieli osana vuorovaikutuksellista, sosiaalista ja kulttuurista kontekstia?

Mitä kieli on?

(Dufva 2014, Dufva ym. 2014)

- n Valmis, staattinen **systemi**, joka sijaitsee ”yksilön päässä” (mielessä, kognitiossa): ”Opin saksan nopeasti.”
VAI
- n Ihmisen ja ympäristön vuorovaikutuksessa syntyvää, sosiaalista, hajautettua ja jaettua **toimintaa**?
- ∅ Resurssit moninaisia (kielellisiä, kehollisia, visuaalisia, sosiaalisia jne. – laaja käsitys semioottisista resursseista)
- ∅ Kielen oppiminen on resurssien (mm. toisten sanojen) kierrättämistä ja haltuunottoa: ”ilman dialogia ei ole kieltä” (Dufva ym. 2014).
- ∅ Kielitaito = moninaisten puhetapojen jatkuvasti muuntuvaa, tilanteista ja jaettua osaamista

Mitä kielellä tehdään? Mihin kieltä käytetään?

(Mustonen, Reiman & Seilonen 2016)

- n Perinteinen näkökulma: sanasto + ”kielioppi” > käyttö
à ”sitku-pedagogiikka”
- n Tilanteinen näkökulma: kieli käyttöön alusta asti
 - miten tervehditään, hyvästellään ja kiitetään: *huomenta, hei, moi, no moro...*
 - miten ehdotetaan: *käykö/käviskö, sopiiko, onko ok, mitä jos mentäis, oisko ok, sopisko sulle, että...*
 - miten kysytään ja pyydetään: *voisitko, pystyisitkö, saisinko...*
 - ilmaistaan, ettei ymmärretä, pyydetään tarkennuksia: *mitä sä tarkoitat? nyt mä en ymmärtänyt / ai mitä? ai missä? ai kuka? häh? voitko sanoa uudestaan/hitaammin?*
 - miten kieltäydytään (kohteliaasti): *mä en kyllä valitettavasti pääse silloin...*
 - miten otetaan puheenvuoro: *joo, totta, mietin kyllä, että...*
 - miten ilmaistaan mielipide: *hyvä idea, musta tuntuu, että...*
 - miten pahoitellaan, osoitetaan empatiaa...
 - miten rohkaistaan, kannustetaan, lohdutetaan...
 - miten ilmauksia lievennetään ja vahvistetaan: *tosi hyvä, ihan kiva, ihan surkee...*
- n Mitä tilanteita ja konteksteja? Mitä kielellä pitää pystyä tekemään, mitä ilmaisemaan? Millaisia ovat **tyypilliset tavat** ilmaista?

Osallisuutta tilanteissa

(Mustonen, Reiman & Seilonen 2016)

- n Kielenkäyttötarpeet ja -mahdollisuudet, yksilö sosiaalisena olentona
 - Ensin opitaan se, mitä ensin tarvitaan (tarjoumat) ja mitä ympäristössä käytetään.
 - Mitä ovat yksilölle merkitykselliset käyttötilanteet?
 - Ei vuorovaikutusta varten vaan vuorovaikutuksessa (Sunni 2008)
 - Mihin osallistetaan, mitä mallinnetaan?
- ∅ Merkityksellisten ja käyttökelpoisten kokonaisuuksien oppiminen **käytössä:**

Soitellaan!

- konstruktioajattelu: kieltä ei opita yksittäisinä sanoina ja vaikeutuvina sääntöinä vaan kokonaisuuksina (ilmaus, lausetyyppi, dialogimuotti...); muoto, merkitys ja käyttö opitaan samalla.

Mitä meille tuli
läksyksi?

Mä en pääse huomenna. Mun
pitää mennä lääkäriin.

Tilanne haltuun!

(Mustonen & Reiman 2016)

- n Kielen oppiminen on yhteisön jäseneksi kasvua.
- n Käytä kieltä.
- n Mallinna ja kielennä tilanteita.
- n Osallista tilanteisiin ja toimintaan.

= kielennä tilanteet, vie erilaisiin tilanteisiin ja paikkoihin;
anna ilmauksia: miten toimitaan,
mitä sanotaan, miten reagoidaan...

- n Oppiminen = käyttäminen = osallistuminen

[Materiaalin käyttö ilman alkuperäisiä lähdemerkintöjä kielletty.]

Lähteet

- n Dufva, Hannele 2014: Vieraasta kielestä omiksi sanoiksi: Mitä Vološinov sanoi kielen oppimisesta ja opettamisesta? Kieli, koulutus ja yhteiskunta. Kielikoulutuspolitiikan verkoston verkkolehti 3/2014.
- n Dufva, Hannele, Aro, Mari & Suni, Minna 2014: Language learning as appropriation: how linguistic resources are recycled and regenerated. Teoksessa Lintunen, P., M. S. Peltola & M.-L. Varila (toim.) AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2014 / n:o 6. 20–31.
- n Mustonen, Sanna, Reiman, Nina & Seilonen, Marja 2016: STKP010 Johdatus toisen kielen oppimiseen -jakson luennot. Jyväskylän yliopisto.
- n Mustonen, Sanna & Reiman, Nina 2016: Jakoon!-koulutus Keski-Suomen alueen vastaanottokeskusten työntekijöille. Jyväskylän yliopisto.
- n Salusjärvi, Aleksis 2017: Lukeminen ei ole hauskaa, se on eloonjäämistaito. Yle Uutiset 31.1.2017. www.yle.fi/uutiset/3-9428600
- n Suni, Minna 2008: Toista kieltä vuorovaikutuksessa. Kielellisten resurssien jakaminen toisen kielen omaksumisen alkuvaiheessa. Jyväskylä Studies in Humanities 94. Jyväskylän yliopisto.

